

Тема. « У чому ж сенс життя ?» (за повістю Р. Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон»)

Мета: осмислити філософський зміст повісті-притчі; розкрити символіку повісті ; розвивати вміння знаходити в тексті художню деталь і визначати її смислове навантаження, творчу уяву учнів, навички аналізу художнього твору, розкрити поняття *фентезі, повість-притча, екзистенціалізм*; виховувати моральні принципи.

Епіграф: *Жити – це не означає дихати, це значить...*

Ж.-Ж. Руссо.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності.

1. Вступне слово вчителя.

- Кожен із вас, мабуть, часто замислюється над запитанням «Для чого я живу?», «У чому сенс життя?» і кожен може дати відповідь, але яку? «Заробити грошей, знайти гарну роботу», – скажете ви. А що для цього потрібно? Як знайти відповідь? Тому за допомогою звернімося до американського письменника-екзистенціаліста Річарда Баха та його повісті-притчі «Чайка Джонатан Лівінгстон».

2. Перегляд відеоролику « Чайки і море».

3. Бесіда.

- Які асоціації у Вас виникли під час перегляду відеоролику?
- Що нагадала вам зграя чайок? (Суспільство людей.)
- Чи всі схожі чайки між собою? (Ні. Всі різні, як і люди.)
- Де відбуваються події у відео? (Море.)
- -Що символізує море? (Море – свобода, безмежність, життя.)
- Отже, чайка і море, людина і життя.

II. Актуалізація знань з теорії літератури.

1. Словникова робота: фентезі, повість-притча, екзистенціалізм.

Фентезі – (англ. *fantasy* – *фантазія*) – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю.

Повість-притча – епічний твір з моральною повчальною ідеєю.

Екзистенціалізм – літературна течія, в основі якої лежить зосередженість на особі, яка залишалася наодинці з буттям. Екзистенція з латині перекладається як «існування».

Письменники-екзистенціалісти вважали, що існування передує справжній сутності людини, котра знаходить свій сенс життя.

2. Оголошення теми та мети.

3. Робота з епіграфом. Читання. Бесіда.

- Як ви розумієте епіграф?
- Чи все зрозуміло?
- Як би ви продовжили думку Ж.-Ж. Руссо?
- У кінці уроку ми повернемося до епіграфа та з'ясуємо, чи правильно ви спрогнозували кінцівку висловлювання.

III. Формування нових знань, умінь, навичок.

1. Стисла довідка учнів про творчість американського письменника Ричарда Баха.

Ричард Бах – американський письменник. Народився у 1936 році. Льотчик за фахом. Служив у американській авіації з 1956 по 1962 роки. Повернувшись, став журналістом, працював у журналі «Флайнг». Опублікував багато нарисів, статей, оповідань. Його творчості притаманні риси екзистенціалізму, неоромантизму. Автор декількох популярних книг про авіацію, зокрема «Ничто не случайно» (1963), «Биплан» (1966), «Чужий на землі» (1963). Великого успіху досяг автор, написавши повість-притчу «Чайка Джонатан Ливингстон» (1970). Нині живе і працює в Америці. Окрім того, готується переклад другої частини – продовження повісті-притчі «Чайка Джонатан Ливингстон».

2. Складання анкети письменника (запис на дошці.)

1. Прізвище, ім'я, по батькові: Ричард Бах.
2. Роки життя: 1936 рік народження – донині.
3. Країна, яку представляє: Америка.
4. Жанр, в якому прославився: повість.
5. Напрямок в літературі: екзистенціалізм.
6. Найвідоміші твори: «Ничто не случайно» (1963), «Биплан» (1966), «Чужий на землі» (1963), «Чайка Джонатан Ливингстон» (1970).

3. Етап передрозуміння твору.

Бесіда.

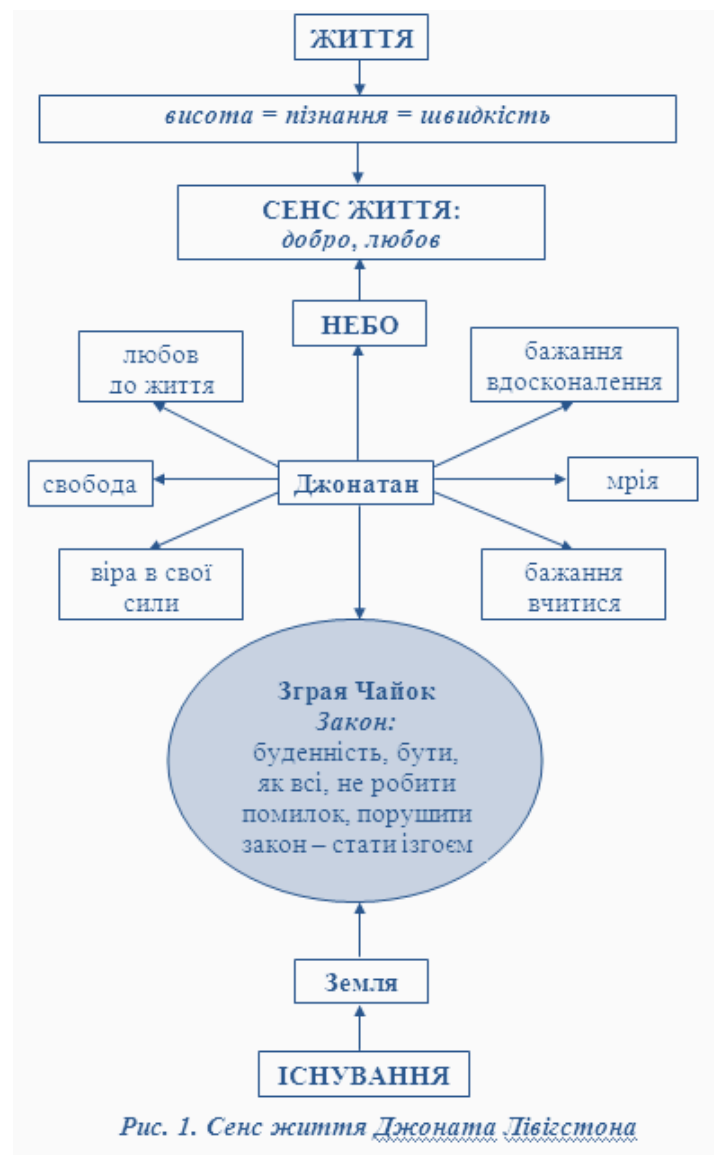
- Яке враження на вас справила повість-притча?
- Що сподобалося найбільше?
- Що здалося незрозумілим і дивним?
- Які асоціації виникли?
- Яка була ваша перша думка щодо сюжету?
- Які ви запропонували б теми до уроку? («Безмежний політ Чайки», «Куди кличе нас Чайка?»)

4. Аналітико-інтерпретаційна частина уроку.

- Хто є головним героєм повісті? (Чайка Джонатан Лівінгстон.)
- Де відбуваються події? (На березі моря. Зграя чайок.)

Примітка. Протягом бесіди колективно заповнюємо рис. 1 «Сенс життя Джоната Лівінгстона».

- Отже, у нас виокремлено світ Зграї. Охарактеризуйте світ Зграї? Які закони діють у ній?
- Чим відрізняється Джонатан від інших чайок?
- Розгляньте ілюстрацію. Що можна сказати про політ чайки? (Чайка летить проти вітру, на

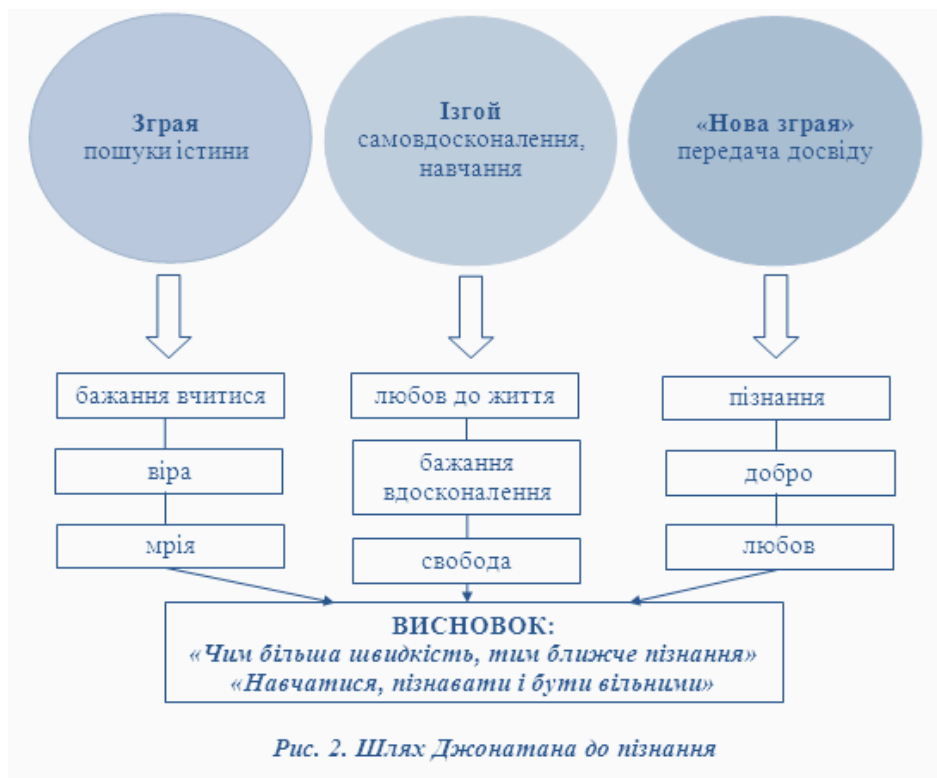

відміну від іншої.) Про що це свідчить? (Не такий як всі. На незвичайний політ указують крила.)

- Чому Джонатан постійно відмовляється від їжі? (*«Голодный и счастливый, он утолял свою жажду знаний».*)
- Чи страждає герой? Чому? (Так, йому не вистачає «вищого пізнання».)
- Чому чайки не розуміли його? Зачитайте епізод із твору.
- Чому Джонатан не хотів бути таким, як всі, знаючи про ставлення інших, ішов наперекір Зграї?
- До чого прагнув герой? (Продовження роботи над рис. 1.)
- Чи вдавалися йому спроби навчитися літати? (Він боявся себе втратити. Маленький принц теж боявся втратити себе, загубитися у світі, стати таким, як усі.)
- Який момент був переломним у його житті? Зачитайте. (Після невдалої спроби, отямившись у темряві.)
- Які природні образи підкреслюють його стрімке бажання? (Образ вітру, ранку.)
- Розкрийте символічне значення образів вітру, ранку? (Вітер – поривання, неймовірне бажання, Джонатан був, як стрімкий вітер, ранок – початок нового життя. *«Он как будто родился заново, трепеща от восторга, что преодолел страх».*)
- Чого досяг Джонатан? (*«О миг торжества! Предельная скорость! Это – прорыв в запредельное. Звёздный час в истории Стаи! Будущее забрезжило светом надежды».*)
- Чому герой був упевнений у власних силах?
- До чого привело його бажання літати? (Став ізгоєм.)
- Його світ змінився? (Продовження роботи над рис. 1.)
- Що було рятівним для нього? (Небо, свобода.)
- Що символізує небо? (*«Небеса – это совершенство».*)
- Які події змінюють його життя? (Зустріч з іншими чайками, зокрема з Чангом Салліваном.)
- Чи змінилося життя Джонатана, коли він зустрів чайку Чанг? (Чанг був його наставником, спрямовує його на шлях пізнання.) Доведіть цитатами з тексту. (Знову теорія буддизму: *«Чайки, что скитаньям предпочитают совершенство, успевают везде и всюду».*)
- Чому чайка повинна пройти певний шлях, щоб стати Великою? (*«Смысл жизни в том, чтобы найти идеал, постичь его и явить остальным».*)
- Який закон діє для Великої Чайки? (*«Быть самим собой. Без свободы чайка – не чайка».*)
- Знайдіть описи чайок. Чому чайки зображені саме у таких кольорах? (*«Сверкающие, серебристые, сияние крыльев, лучезарное свечение, ослепительные, отлиты из полированного серебра, белоснежные, белые перья».*) Чому такі кольори?
- Чанг висловив таку думку: *«Летать прошлым и будущим, познать суть добра и любви».* Чи згодні ви з цією думкою? Доведіть.

- Яка думка не давала спокою Джонатану? (Він хотів повернутися до своєї Зграї.)
- Остаточним рішенням було повернутися. Прокоментуйте останню пораду, яку дав Саллі Джонатану. (*«Та чайка видит дальше, которая выше летит».*)
- З ким зустрівся Джонатан, повертаючись додому? (Флетчер Лінд.)
- Хто такий Флетчер Лінд? (Учень Джонатана.)
- Чим він відрізнявся від інших учнів Джонотана? (Він був таким, як і свого часу сам Джонатан. – Гордовитим, юним, вільним.) **Джонатан стає на новий шлях пізнання, передаючи свій досвід іншим ізгоям.**
- Чого навчає Лівінгстон своїх учнів? (Запис міркувань у зошити.) Обґрунтуйте.
 1. *«Дальше видит та птица, которая выше летает».*
 2. *«Серость жизни, страх и зависть – причина того, что жизнь чайки столь коротка».*
 3. *«Высь – познание сути добра и любви».*
 4. *«Быть самим собой. Без свободы чайка – не чайка».*
- Чому, навчивши своїх учнів, Джонатан вирішив повернутися з ними до Зграї?
- Чи виникало почуття страху у чайок? (Так, але *«Свободные птицы вольны лететь куда хотят и быть самими собой».*)
- Прокоментуйте реакцію Чайок зі Зграї на побачене. (Здивування, насолода побаченого польоту, згодом коло однодумців-учнів Джонотана поповнилося.)
- Чому Джонатана чайки називали «Син Великої чайки», «Диявол», «Злой гений»?
- Чому так по-різному? (Після падіння Флетчера. Тому що у будь-якому світі існує пояснення незвичайного – або святий, або диявол. *«Для них ты либо чистое божество, либо нечистая сила».*)
- Як ви гадаєте, чому у Джонатана не було ненависті до Зграї? (*«Нужно учиться видеть истинную чайку и в каждой из них помочь им разглядеть ее в себе. Это называется любовью. и это есть дар».*)
- Чому саме Флетчеру вирішив передати наставництво наш герой? Думку підтвердіть цитатами. (*«Его сердце было наполнено добром и любов'ю».*)
- Чому Джонатан дав пораду своєму учневі наостанок? Чи було це потрібно Флетчеру? (*«Не верь тому, что говорят тебе твои глаза: их возможности ограничены. Смотри так, чтобы понять, осознай то, что уже известно тебе, и ты увидишь путь к полёту».*)
- Пригадайте вислів мудрого Лиса із твору «Маленький принц» А. де Сент-Екзюпері: *«Добре бачить тільки серце. Найголовнішого очима не побачиш».* Що мається на увазі? (Світ, людину потрібно відчувати душею, а не тілом.)
- Чи був передбачуваним фінал повісті-притчі?
- Як ви думаєте, що сталося з Джонатаном? (Переродження в іншу форму – духовну. Маленький принц помер, щоб воскреснути у зорях.)
- Що допомогло героєві на шляху до досконалості? (Заповнюємо рис. 1. Після його заповнення робимо висновки: Джонатану допомогло бажання свободи вибору, пізнання, вдосконалення, віра у власні сили, любов та добро на відміну від інших у зграї, де вони існували, а не жили.)
- Отже, який же шлях пройшов Джонатан до пізнання? (Робота з рис. 2 «Шлях Джонатана до пізнання»)

IV. Підсумкова бесіда.

- Знайдіть ознаки притчі у творі. (Морально-філософські роздуми автора.)
- Як ви думаєте, які повчальні моменти містить твір? (**Філософські роздуми** про сенс життя людини. Потрібно любити життя, людей і ти досягнеш найвищих почуттів. **Ознаки казки:** незвичний сюжет, персоніфікація птахів.)
- З яким твором можна провести паралель, читаючи повість-притчу Р. Баха? (А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц».)
- Яка авторська думка у притчі «Маленький принц»? (Шлях до істини нелегкий. Доводиться бачити багато негативного, проходити через різні випробування. Людина увесь час перебуває у пошуку. Подорож Маленького принца – це шлях до пізнання світу, шлях до істини.)
- Визначте головну авторську думку повісті-притчі Р. Баха.
- Дійсно, у кожному із нас живе Чайка Джонатан Лівінгстон, тільки потрібно навчитися бачити справжню людину і в кожній із них допомогти розгледіти її в собі. Джонатан – це символ безкінечних можливостей того, хто вміє мріяти, вірити в досконалість, любити життя. І тоді людина здатна пізнати добро, любов, і знайти свій сенс життя.

Велика Чайка = Справжня Людина

- Чи можемо ми дати відповідь на запитання теми уроку «У чому сенс життя?» і продовжити вислів Ж.-Ж. Руссо? (Учні висловлюють власні думки, обґрунтовують їх: *«Жити – це не означає дихати, це значить ... діяти»*. Ж.-Ж. Руссо.)

V. Домашнє завдання.

1. Написати твір-мініатюру «Сенс мого життя».
2. Розмалювати світи Джонатана Лівінгстона.

VI. Оцінювання учнів.